

Розглядаючи розвиток взаємовідносин між Україною та міжнародними організаціями, основний акцент зроблено на побудову й розвиток взаємозв'язків з ООН, з її основними інституціями – Генеральною Асамблеєю (ГА), Радою Безпеки (РБ) і Секретаріатом; спеціалізованими, допоміжними органами – Економічною і Соціальною Радою (ЕСР) та Міжнародним Судом (МС). Автори підручника виділяють співпрацю України зі Світовим банком, Міжнародним валютним фондом, Всесвітньою торговою організацією, Організацією Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (UNESCO), Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ), Міжнародним Агентством з атомної енергії (МАГАТЕ), Міжнародною організацією праці (МОП).

Проте значне місце автори підручника відводять аналізу та перспективам розвитку регіональної політики України – особливостям побудови україно-польського міждержавного співробітництва, значенню україно-російських та україно-румунських міждержавних взаємовідносин у зміцненні європейської безпеки, співробітництву України і Туреччини.

Завершальним є розділ підручника, який розглядає національну безпеку і військову політику (виводяться поняття та структура національної безпеки України, система її забезпечення, вказуються пріоритетні напрямки військової політики). Саме цей розділ допоможе молодим курсантам визначити сутність, мету, основні засоби реалізації військової політики України.

Кваліфікований авторський колектив, багата джерельна база, підтримка Міністерства оборони України, Британської Ради, Ланкастерського університету (Великобританія), фінансування написання посібника Міністерством закордонних справ Сполученого Королівства – всі ці фактори сприяли реалізації проекту. Підручник стане вагомим доповненням до вже опублікованої літератури, допоможе визначити роль та місце Збройних сил в системі розбудови молодого Української Держави.

Харченко Вальтер

Національний університет “Львівська політехніка”

*Михайло Дзера. Політологія: Навч. посібник. – Львів:
Вільна Україна, 2002. – 276.*

© Харченко В., 2003

Широка палітра навчально-методичної літератури з курсу політології збагатилася ґрунтовним навчальним посібником Михайла Дзери. Посібник призначений для використання студентами у процесі підготовки до семінарських занять з політології і є успішною спробою системного підходу до розв'язання актуальних проблем методичного забезпечення навчального процесу.

Рецензоване видання складається з 13-ти розділів, а також додатків, у яких подано теми доповідей, рефератів, питання для підготовки до іспиту та бібліографічний покажчик (підручників, навчальних посібників, довідкових видань). У кінці кожної теми вміщено завдання для самостійного опрацювання, запитання для дискусії та література. Така структура дозволила авторові в повному обсязі реалізувати поставлені дидактичні завдання.

У розділі I “Предмет та еволюція науки про політику” дається характеристика процесу становлення й розвитку політичної науки, визначається предмет політології, характеризуються її функції, методи, категорії. Значна увага приділена висвітленню взаємодії політології з іншими суспільними науками.

Тема 2 присвячена аналізу політичної думки Стародавньої Греції і Стародавнього Риму, епохи Відродження, політичних концепцій ХХ ст. та сучасних соціально-політичних теорій. Автор глибоко розкриває зміст політичних доктрин лібералізму, консерватизму та соціал-демократизму, всебічно аналізує концептуальні засади марксизму та фашизму.

Значний інтерес студентів, безумовно, викличуть матеріали теми 3 “Становлення і розвиток політичних ідей в Україні”. Тут показані основні етапи історії розвитку політичних знань, політичної думки, відзначені їх особливості та характерні риси, названі основні представники.

В темі 4 ґрунтовно аналізується поняття політичної системи суспільства, тенденції її розвитку. З використанням схем і логічних завдань розкриваються методологічні підходи до вивчення її структури, нормативної, комунікативної, ідеологічної та культурної підсистем. Дається класифікація політичних систем, аналізуються їх функції та фактори ефективності.

Питанням сутності і функції держави в політичній системі суспільства, її взаємодії з громадським суспільством та характеристиці останнього присвячені матеріали теми 5. Належна увага приділена висвітленню структури держави, її ознак і типології. Докладно розкриваються основні риси правової, соціальної, національної держави, аналізуються форми держави та способи державного врядування.

До найбільш вдалих, насичених цікавим аналітичним матеріалом слід віднести розділ 6 “Політичні партії, громадські організації і рухи у політичній системі”. Використовуючи різні методичні прийоми (схеми, таблиці), автор дає характеристику ознак та функцій політичних партій, їх типів. Окрема увага приділена комплексному аналізу партійних систем та принципів взаємовідносин політичних партій в демократичних політичних суспільствах. Особливо цінною є характеристика суспільно-політичних рухів та організацій і, зокрема, – українських (подібну характеристику, на жаль, дуже рідко знаходимо в інших посібниках).

Сутність демократії, її механізми, сучасні демократичні концепції є предметом аналізу в темі 7. Тут же дається характеристика політичних еліт і політичного лідерства, їх типологія. Особливу увагу звернуто на феномен політичної влади. Розкриваються її види, типи, функції, принципи діяльності тощо.

Теми 8-11 присвячені загальній характеристиці теоретичних засад, сутності та змісту політики, її структури, функцій і типології. Всебічно аналізуються процеси розробки і реалізації курсів державної політики: економічної, соціальної, етно-національної, демографічної. Із розглядом проблем виховання досліджуються питання місця і ролі в політичній системі політичної свідомості та політичної культури (аналізується її структура, типологія, функції).

Питання міжнародних відносин, змісту і функцій сучасної світової політики розглядаються в темі 12. Дається також характеристика міжнародних урядових інституцій, міжнародних громадських організацій і рухів та їх ролі в розвитку глобальних світових процесів.

Певною мірою продовженням цього розділу є завершальна тема посібника “Сучасні футурологічні концепції про перспективи і тенденції суспільного процесу”, де показані ті виклики, які постали перед людством в ХХІ ст. і можливості подолання глобальних загроз.

Цінність навчального посібника М.Дзери полягає також у тому, що подані в ньому, окрім методичних матеріалів до семінарських занять, вміщено логічні завдання, вправи, таблиці і тести; вони дають змогу глибоко, всебічно аналізувати фундаментальні проблеми політичної науки та сучасні суспільно-політичні процеси.

На жаль, у посібнику не висвітлено низки актуальних питань політичної теорії і практики, зокрема, проблеми аналізу політичних режимів, їх трансформації в напрямку демократії тощо. Мабуть, недоцільно було залучати до теми 3 матеріали про становлення Української Держави в 1991-1992 рр., де йдеться про конституційні засади системи влади в Україні.

Рецензований посібник рекомендовано студентам і викладачам вузів, а також усім, хто самостійно вивчає проблеми політичної науки.